Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

15. rujna 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva (EU) 2016/343 – Jačanje određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku – Članak 8. stavak 1. – Pravo optuženika da sudjeluje na raspravi – Saslušanje svjedoka optužbe u odsutnosti optuženika – Mogućnost ispravka povrede prava u kasnijoj fazi postupka – Dodatno saslušanje istog svjedoka – Direktiva 2013/48/EU – Pravo na pristup odvjetniku u kaznenom postupku – Članak 3. stavak 1. – Saslušanje svjedoka optužbe u odsutnosti odvjetnika optuženika”

U predmetu C-347/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), odlukom od 3. lipnja 2021., koju je Sud zaprimio 4. lipnja 2021., u kaznenom postupku protiv

DD,

uz sudjelovanje:

Specializirana prokuratura,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: N. Jääskinen, predsjednik vijeća, M. Safjan (izvjestitelj) i M. Gavalec, suci,

nezavisni odvjetnik: A. M. Collins,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za osobu DD, V. Vasilev, *advokat*,

– za češku vladu, M. Smolek i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Wasmeier i I. Zaloguin, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: bugarski

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 8. stavka 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku (SL 2016., L 65, str. 1.) te članka 3. stavka 1. Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL 2013., L 294, str. 1.).

2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe DD zbog kaznenih djela počinjenih u području nezakonitog useljavanja.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2013/48

3 Uvodna izjava 54. Direktive 2013/48 glasi kako slijedi:

„Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila. Države članice mogle bi proširiti prava određena ovom Direktivom kako bi pružile veći stupanj zaštite. […]”

4 Člankom 1. te direktive naslovljenim „Predmet”, propisuje se:

„Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila vezana uz prava osumnjičenika i optuženih osoba u kaznenom postupku […] kako bi imale pravo na pristup odvjetniku, na obavješćivanje treće strane o oduzimanju slobode i o pravu na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode.”

5 Člankom 3. navedene direktive, naslovljenim „Pravo na pristup odvjetniku u kaznenom postupku”, u stavku 1. propisuje se:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na pristup odvjetniku u takvom trenutku i na takav način da dotičnoj osobi omogućavaju praktično i učinkovito ostvarivanje svojih prava obrane.

[…]

3. Pravo na pristup odvjetniku obuhvaća sljedeće:

[…]

(c) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju, kao minimum, pravo da njihov odvjetnik prisustvuje sljedećim istražnim radnjama ili radnjama prikupljanja dokaza, ako su te radnje predviđene nacionalnim pravom i ako se od osumnjičenika ili optužene osobe zahtijeva ili joj je dopušteno da posjećuje:
   i. dokazne radnje prepoznavanja;
   ii. suočavanja;
   iii. rekonstrukcije zločina.

[…]”

Direktiva 2016/343

6 U uvodnim izjavama 33. i 47. Direktive 2016/343 navodi se:

„(33) Pravo na pošteno suđenje jedno je od temeljnih načela demokratskog društva. Pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluje na raspravi temelji se na tom pravu te bi trebalo biti osigurano diljem Unije.

[…]

(47) Ovom se Direktivom podržavaju temeljna prava i načela koja su priznata [Poveljom Europske unije o temeljnim pravima] i [Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisanom u Rimu 4. studenoga 1950.], uključujući […] pravo na učinkovito pravno sredstvo i pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i pravo na obranu [prava obrane]. […]”

7 Člankom 8. te direktive, naslovljenim „Pravo sudjelovati na raspravi”, u stavku 1. predviđa se:

„Države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.”

Bugarsko pravo

8 Člankom 55. nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK) predviđa se:

„Optuženik ima sljedeća prava:

[…]

sudjelovati u kaznenom postupku […]

[…]

imati odvjetnika.”

9 Na temelju članka 94. stavka 1. točke 8. NPK-a, ako se o predmetu raspravlja u odsutnosti optuženika, obvezna je obrana putem odvjetnika.

10 Člankom 99. NPK-a predviđa se:

„Odvjetnik ima sljedeća prava:

[…]

sudjelovati u kaznenom postupku.[…]”

11 U skladu s člankom 269. stavkom 3. NPK-a, rasprava u odsutnosti optuženika dopuštena je isključivo ako se on ne može pronaći ili u slučaju da je obaviješten o mogućnosti vođenja postupka u njegovoj odsutnosti.

12 Člankom 271. stavkom 2. NPK-a određuje se:

„Sudska rasprava se odgađa ako joj ne pristupe sljedeće osobe:

[…]

2. optuženik […]

3. odvjetnik […]”

13 Na temelju članka 348. stavka 3. NPK-a:

„Povreda odredba kaznenog postupka bitna je ako:

1. je dovela do ograničenja postupovnih prava stranaka, a nije otklonjena;

[…]”

Glavni postupak i prethodna pitanja

14 Pred sudom koji je uputio zahtjev, Specializiran nakazatelen sadom (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska) protiv osobe DD, policijskog službenika granične policije zračne luke u Sofiji (Bugarska), i drugih osoba vodi se kazneni progon zbog kaznenih djela u području nezakonitog useljavanja.

15 Na prvoj raspravi održanoj pred sudom koji je uputio zahtjev, 15. listopada 2020., osoba DD pojavila se pred sudom sa svojim odvjetnikom, osobom VV. Tijekom te rasprave, saslušan je anonimni svjedok br. 263, kojeg je odvjetnik VV mogao ispitati. Sljedeće ročište za tu raspravu određeno je za 30. studenoga 2020.

16 Dana 27. studenoga 2020. odvjetnik VV zatražio je odgodu zakazane rasprave jer se još uvijek nije oporavio nakon bolesti uzrokovane koronavirusom.

17 Osoba DD zatražila je na raspravi održanoj 30. studenoga 2020. da se odgodi rasprava zbog odsutnosti njezina odvjetnika, osobe VV. Sud koji je uputio zahtjev ipak je saslušao anonimnog svjedoka br. 263, iako je priznao da to predstavlja povredu prava osobe DD da je zastupa odvjetnik te prava osobe VV da nazoči raspravi i sudjeluje na njoj. Međutim, pozivajući se na

presudu od 13. veljače 2020., Specializirana prokuratura (Rasprava u odsutnosti okrivljenika) (C-688/18, EU:C:2020:94), taj je sud smatrao da se ta povreda može otkloniti ponovnim saslušanjem anonimnog svjedoka br. 263 na sljedećoj raspravi, predviđenoj 18. prosinca 2020., kako bi mu odvjetnik VV mogao postaviti svoja pitanja. Stranke prisutne na raspravi 30. studenoga 2020. postavile su svoja pitanja navedenom svjedoku. Nakon toga, odvjetniku VV poslan je primjerak zapisnika s tog saslušanja.

18 Odvjetnik VV podnio je 4., 10. i 15. prosinca 2020. dokumente koji potvrđuju njegove zdravstvene probleme kao i činjenicu da je osoba DD zaražena koronavirusom te je dvaput zatražio odgodu rasprave.

19 Na sljedećoj raspravi koja je ipak održana 18. prosinca 2020., u odsutnosti osobe DD i odvjetnika VV, sud koji je uputio zahtjev ispitao je svjedoka YAR, čiji je iskaz bio relevantan za kazneni progon osobe DD, ponovno ističući da će osobi DD i odvjetniku VV biti omogućeno da ga ispitaju na sljedećoj raspravi. Primjerak zapisnika s tog saslušanja dostavljen je osobi DD i odvjetniku VV.

20 Rasprava je održana 11. siječnja 2021. i na njoj su se pred sudom pojavile osobe DD i VV. Tom je prilikom odvjetnik VV doveo u pitanje odluku suda koji je uputio zahtjev da se ipak održe rasprave od 30. studenoga 2020. i 18. prosinca 2020., pozivajući se na povredu prava obrane. U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev osobito je smatrao da se, iako je održavanje navedenih rasprava dovelo do povrede prava osobe DD i odvjetnika VV na osobno sudjelovanje, ta povreda može ispraviti novim saslušanjem dotičnih svjedoka.

21 Na raspravi održanoj 22. veljače 2021., osobe DD i VV mogle su ispitati anonimnog svjedoka br. 263 te svjedoka YAR. Tom prilikom osoba DD nije postavila nikakvo pitanje, dok je odvjetnik VV postavio pitanja samo svjedoku YAR izjavivši da nije imao pitanja za anonimnog svjedoka br. 263.

22 Sud koji je uputio zahtjev primjećuje da se, u skladu s nacionalnim pravom, izvođenjem dokaza, među ostalim, saslušanjem svjedoka, u odsutnosti optuženika i njegova odvjetnika krši pravo optuženika da sudjeluje na raspravi i njegovo pravo na pristup odvjetniku. Nije sporno da se ta postupovna pogreška može ispraviti isključivo ako se te svjedoke ponovno pozove te ako se optuženiku i njegovu odvjetniku omogući da ih ispitaju.

23 Međutim, u nacionalnom pravu nema nikakve izričite odredbe o prirodi tog novog saslušanja svjedoka. Ili je potonje saslušanje jednostavno dodatno i u tom slučaju izjave koje su svjedoci dali, tijekom prethodnog saslušanja u odsutnosti optuženika i njegova odvjetnika, u odgovorima na pitanja drugih stranaka ostaju valjane ili novo saslušanje zamjenjuje prethodno, koje treba smatrati ništavim i lišenim pravne vrijednosti. U takvom bi slučaju stranke koje su bile prisutne na prethodnom saslušanju bile dužne ponovno postaviti pitanja koja su tom prilikom postavile. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da postoje elementi koji upućuju na to da je dodatno saslušanje dovoljno za ispravljanje povrede postupovnih pravila o kojima je riječ u glavnom postupku.

24 Prema sudu koji je uputio zahtjev, iz presude od 13. veljače 2020., Specializirana prokuratura (Rasprava u odsutnosti okrivljenika) (C-688/18, EU:C:2020:94) proizlazi da nije povrijeđeno pravo optuženika da osobno sudjeluje na raspravi, zajamčeno člankom 8. stavkom 1. Direktive 2016/343, ako su se, iako on nije sudjelovao na raspravi, naknadno u njegovoj prisutnosti ponovile radnje koje su prethodno bile izvršene u njegovoj odsutnosti. Međutim, taj sud smatra

da doseg tog zahtjeva nije jasan. Konkretnije, pita se je li potrebno ponoviti saslušanje svjedoka u cijelosti, tako da, s jedne strane, stranke koje su mu prethodno prisustvovale i koje su već postavile svoja pitanja svjedoku moraju ponovno postaviti ista pitanja i, s druge strane, optuženik koji je prethodno bio odsutan potom postavi svoja pitanja ili je dovoljno da se dodatnim saslušanjem samo omogući optuženiku i njegovu odvjetniku da postave svoja pitanja svjedoku.

25 Usto, sud koji je uputio zahtjev pita se je li povrijeđeno pravo osobe DD na obranu putem odvjetnika, zajamčeno u članku 3. stavku 1. Direktive 2013/48, s obzirom na to da su u ovom predmetu rasprave od 30. studenoga i 18. prosinca 2020. održane u odsutnosti odvjetnika VV.

26 U tim je okolnostima Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

1. Poštuje li se pravo optuženika na osobno sudjelovanje iz članka 8. stavka 1. Direktive 2016/343 u vezi s njezinim člankom 10. stavkom 1. i s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 44. kada je svjedok na posebnoj raspravi saslušan u odsutnosti optuženika, ako je optuženik na sljedećoj raspravi mogao ispitati tog svjedoka, ali je izjavio da nema pitanja ili je, kako bi se poštovalo pravo na osobno sudjelovanje, potrebno potpuno ponavljanje tog saslušanja, uključujući ponavljanje pitanja drugih stranaka koje su sudjelovale na prvom saslušanju?

2. Poštuje li se pravo na obranu putem odvjetnika predviđeno člankom 3. stavkom 1. Direktive 2013/48 u vezi s njezinim člankom 12. stavkom 1. ako su na dvjema posebnim raspravama saslušana dva svjedoka u odsutnosti odvjetnika [optuženika], ali je potonji na sljedećoj raspravi mogao ispitati oba svjedoka, ili je, kako bi se poštovalo pravo na obranu putem odvjetnika, potrebno da se u potpunosti ponove ta dva saslušanja, uključujući pitanja drugih stranaka s prvog saslušanja te da se, osim toga, odvjetniku koji nije sudjelovao na dvjema prethodnim raspravama omogući da postavi svoja pitanja?”

27 Dopisom od 5. kolovoza 2022. Sofiyski gradski sad (Gradski sud u Sofiji, Bugarska) obavijestio je Sud da je, nakon zakonske izmjene koja je stupila na snagu 27. srpnja 2022., Spetsializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) raspušten, a određeni kazneni predmeti pokrenuti pred tim sudom, uključujući predmet u glavnom postupku, prebačeni su od tog datuma na Sofiyski gradski sad (Gradski sud u Sofiji).

O prethodnim pitanjima

28 Prethodnim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. stavak 1. Direktive 2016/343 i članak 3. stavak 1. Direktive 2013/48 tumačiti na način da je dovoljno da optuženik i njegov odvjetnik – kada nacionalni sud, u svrhu osiguranja poštovanja prava optuženika da sudjeluje na raspravi i njegova prava na pristup odvjetniku, provodi dodatno saslušanje svjedoka optužbe jer optuženik i njegov odvjetnik, zbog razlogâ koji ne ovise o njihovoj volji, nisu mogli prisustvovati prethodnom saslušanju tog svjedoka – mogu neometano ispitati svjedoka ili se to dodatno saslušanje mora sastojati od ponavljanja u cijelosti prethodnog saslušanja istog svjedoka, što bi imalo učinak poništenja postupovnih radnji koje su izvršene tijekom tog saslušanja.

29 Kao prvo, valja podsjetiti na to da se u članku 8. stavku 1. Direktive 2016/343 predviđa da države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.

30 U skladu s uvodnom izjavom 47. te direktive, njome se podržavaju temeljna prava i načela koja su priznata Poveljom o temeljnim pravima i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: EKLJP), uključujući pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i prava obrane.

31 Kao što proizlazi iz uvodne izjave 33. navedene direktive, pravo osumnjičenika i optuženika da sudjeluje na raspravi temelji se na pravu na pošteno suđenje, koje je utvrđeno u članku 6. EKLJP-a, kojemu odgovaraju, kao što se to pojašnjava Objašnjenjima koja se odnose na Povelju o temeljnim pravima (SL 2007., C 303, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 120.), članak 47. drugi i treći stavak te članak 48. te povelje. Stoga Sud mora osigurati da njegovo tumačenje tih potonjih odredbi osigurava razinu zaštite koja ne krši onu zajamčenu člankom 6. EKLJP-a, kako ga tumači Europski sud za ljudska prava (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2019., Gambino i Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, t. 39. i navedenu sudsku praksu).

32 U tom pogledu iz sudske prakse Europskog suda za ljudska prava proizlazi da je održavanje javne rasprave temeljno načelo utvrđeno u članku 6. EKLJP-a. To načelo osobito je važno u kaznenim stvarima u čijem postupku se općenito mora predvidjeti prvostupanjski sud koji u potpunosti ispunjava zahtjeve iz članka 6. EKLJP-a i pred kojim osoba može legitimno zahtijevati da bude „saslušana” i osobito ostvariti mogućnost da usmeno iznese svoja sredstva obrane, sasluša inkriminirajuće iskaze te ispita i unakrsno ispita svjedoke (vidjeti u tom smislu ESLJP, 23. studenoga 2006., Jussila protiv Finske, CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, t. 40. i ESLJP, 4. ožujka 2008., Hüseyin Turan protiv Turske, CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, t. 31.).

33 Iz sudske prakse tog suda također proizlazi da države ugovornice imaju veliku slobodu pri odabiru odgovarajućih sredstava koja će omogućiti njihovim pravosudnim sustavima da ispune zahtjeve postavljene člankom 6. EKLJP-a u pogledu prava optuženika da sudjeluje na raspravi, pod uvjetom da se postupovna sredstva predviđena nacionalnim pravom i praksom pokažu djelotvornima ako se optuženik nije odrekao prava da bude prisutan ni prava na obranu niti je imao namjeru izbjeći suđenje (vidjeti u tom smislu, ESLJP, 1. ožujka 2006., Sejdovic protiv Italije, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, t. 83.).

34 Što se konkretnije tiče prava da se osigura prisutnost i ispitivanje svjedoka, predviđenog u članku 6. stavku 3. točki (d) EKLJP-a, Europski sud za ljudska prava presudio je da se tom odredbom jamči načelo prema kojem se, prije nego što se optuženik može proglasiti krivim, svi inkriminirajući dokazi moraju, u načelu, izvesti pred njim na javnoj raspravi, radi kontradiktorne rasprave. Iznimke od tog načela mogu se prihvatiti samo ako se poštuju prava obrane, s obzirom na to da se njima u pravilu zahtijeva da se optuženiku pruži odgovarajuća i dostatna mogućnost osporavanja inkriminirajućih iskaza i ispitivanja svjedoka koji su dali te iskaze, bilo u trenutku njihova podnošenja ili u kasnijem stadiju (vidjeti u tom smislu, ESLJP, 15. prosinca 2011., Al-Khawadja i Tahery protiv Ujedinjene Kraljevine, CE:ECHR:2011:1215JUD002676605, t. 118. i ESLJP, 23. ožujka 2016., Blokhin protiv Rusije, CE:ECHR:2016:0323JUD004715206, t. 200.).

35 S obzirom na tu sudsku praksu, valja utvrditi da, iako ispitivanje svjedoka optužbe na raspravi u odsutnosti optuženika zbog razloga koji ne ovise o njegovoj volji predstavlja povredu prava te osobe da sudjeluje na raspravi, zajamčenog u članku 8. stavku 1. Direktive 2016/343, toj se odredbi ne protivi to da se ta povreda ispravi u kasnijem stadiju istog postupka. Stoga je Sud presudio da se za osobu koja je ishodila ponavljanje, u svojoj prisutnosti, radnji izvršenih tijekom

rasprava na koje nije mogla doći ne može smatrati da nije bila prisutna na raspravi (presuda od 13. veljače 2020., Specializirana prokuratura (Rasprava u odsutnosti okrivljenika), C-688/18, EU:C:2020:94, t. 48.).

36 Kako bi se zajamčilo poštovanje prava na pošteno suđenje i prava obrane, saslušanje svjedoka optužbe ipak treba ponovno provesti u okolnostima koje optuženiku omogućavaju da na odgovarajući način osporava iskaz svjedoka optužbe i da ispita svjedoka koji je dao taj iskaz.

37 U tu svrhu dovoljno je provesti dodatno saslušanje tijekom kojeg optuženik može slobodno ispitati svjedoka a da nije potrebno ponoviti saslušanje koje se održalo u njegovoj odsutnosti u cijelosti, s obzirom na to da nije potrebno poništiti postupovne radnje izvršene tijekom tog saslušanja uzimajući u obzir zahtjeve iz prethodne točke.

38 Međutim, važno je da se optuženiku prije dodatnog saslušanja dostavi primjerak zapisnika sa saslušanja svjedoka optužbe koje je provedeno u njegovoj odsutnosti. Naime, optuženik samo pod uvjetom da se upozna sa sadržajem i tijekom ispitivanja svjedoka na tom prethodnom saslušanju može u potpunosti ispitati tog svjedoka, ovisno o slučaju, na temelju izjava danih na navedenom saslušanju.

39 U ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da osoba DD zbog zdravstvenih razloga nije mogla prisustvovati raspravi koja se održala 18. prosinca 2020. i tijekom koje je ispitan svjedok YAR. Osobi DD, međutim, dostavljen je primjerak zapisnika s tog saslušanja te je potom imala priliku slobodno ispitati tog svjedoka na kasnijoj raspravi održanoj 22. veljače 2021. Slijedom toga, podložno provjerama suda koji je uputio zahtjev, valja utvrditi da je time ispravljena povreda prava osobe DD da sudjeluje na raspravi, zajamčenog u članku 8. stavku 1. Direktive 2016/343.

40 Kao drugo, valja podsjetiti na to da se člankom 3. stavkom 1. Direktive 2013/48 postavlja temeljno načelo prema kojem osumnjičenici i optužene osobe imaju pravo na pristup odvjetniku u takvom roku i na takav način da im se omogućava praktično i djelotvorno ostvarivanje njihovih prava obrane (vidjeti u tom smislu presudu od 12. ožujka 2020., VW (Pravo na pristup odvjetniku u slučaju nedolaska pred sud) , C-659/18, EU:C:2020:201, t. 31.).

41 Što se tiče istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza na koje se to pravo primjenjuje, članak 3. stavak 3. točka (c) Direktive 2013/48 predviđa da države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju, kao minimum, pravo da njihov odvjetnik prisustvuje dokaznim radnjama prepoznavanja, suočavanjima i rekonstrukcijama zločina.

42 Usto, valja podsjetiti na to da se Direktivom 2013/48, na temelju njezina članka 1., utvrđuju minimalna pravila vezana uz, među ostalim, pravo osumnjičenika i optuženih osoba na pristup odvjetniku u kaznenom postupku.

43 Uvodnom izjavom 54. te direktive navodi se da, s obzirom na to da se njome utvrđuju samo minimalna pravila, države članice mogu proširiti prava određena tom direktivom kako bi pružile veći stupanj zaštite.

44 U skladu sa samim tekstom članka 3. stavka 3. točke (c) Direktive 2013/48, države članice mogu tako proširiti pravo osumnjičenika ili optuženika na prisutnost njihova odvjetnika tijekom istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza navedenih u toj odredbi na druge radnje, kao što je saslušanje svjedoka optužbe pred kaznenim sudom.

45 Međutim, u takvim okolnostima valja utvrditi da se, uzimajući u obzir temeljna načela poštenog suđenja koja proizlaze iz točaka 35. do 38. ove presude, može smatrati da je optuženik praktično i djelotvorno ostvario prava obrane, iako je saslušanje svjedoka optužbe pred kaznenim sudom održano u odsutnosti odvjetnika optuženika iz razloga koji ne ovise o njegovoj volji, ako je taj odvjetnik tijekom dodatnog saslušanja imao priliku neometano ispitati navedenog svjedoka, na temelju zapisnika sa saslušanja koje je provedeno u njegovoj odsutnosti. Stoga nije potrebno u cijelosti ponoviti saslušanje koje se održalo u njegovoj odsutnosti.

46 S obzirom na prethodno navedeno, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 8. stavak 1. Direktive 2016/343 i članak 3. stavak 1. Direktive 2013/48 treba tumačiti na način da je dovoljno da optuženik i njegov odvjetnik – kada nacionalni sud, u svrhu osiguranja poštovanja prava optuženika da sudjeluje na raspravi i njegova prava na pristup odvjetniku, provodi dodatno saslušanje svjedoka optužbe jer optuženik i njegov odvjetnik, zbog razlogâ koji ne ovise o njihovoj volji, nisu mogli prisustvovati prethodnom saslušanju tog svjedoka – mogu neometano ispitati navedenog svjedoka, pod uvjetom da su, prije tog dodatnog saslušanja, optuženik i njegov odvjetnik dobili primjerak zapisnika s prethodnog saslušanja istog svjedoka. U tim okolnostima nije potrebno u cijelosti ponoviti saslušanje koje se održalo u odsutnosti optuženika i njegova odvjetnika poništavanjem postupovnih radnji izvršenih tijekom tog saslušanja.

Troškovi

47 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (osmo vijeće) odlučuje:

Članak 8. stavak 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku i članak 3. stavak 1. Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima

treba tumačiti na način da je:

dovoljno da optuženik i njegov odvjetnik – kada nacionalni sud, u svrhu osiguranja poštovanja prava optuženika da sudjeluje na raspravi i njegova prava na pristup odvjetniku, provodi dodatno saslušanje svjedoka optužbe jer optuženik i njegov odvjetnik, zbog razlogâ koji ne ovise o njihovoj volji, nisu mogli prisustvovati prethodnom saslušanju tog svjedoka – mogu neometano ispitati navedenog svjedoka, pod uvjetom da su, prije tog dodatnog saslušanja, optuženik i njegov odvjetnik dobili primjerak zapisnika s prethodnog saslušanja istog svjedoka. U tim okolnostima nije potrebno u cijelosti ponoviti saslušanje koje se održalo u odsutnosti optuženika i njegova odvjetnika poništavanjem postupovnih radnji izvršenih tijekom tog saslušanja.

Potpisi